

ВНУТРІШНЬООСОБИСТІСНІ ЧИННИКИ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ АДАПТАЦІЇ УКРАЇНЦІВ ДО ВИМУШЕНОЇ МІГРАЦІЇ У США

Єфімова Анна Григорівна

аспірантка ДЗВО «Університет менеджменту

освіти» НАПН України

Київ, Україна

e-mail: annayefimova777@gmail.com

Вступ. / Introductions. У зв'язку із війною в Україні спостерігається зростання українців, що вимушені мігрувати у інші країни світу, зокрема у США. Якщо узагальнити теоретичні розробки цієї проблеми, визначимо, що *міграція* – це багатоступеневий розгорнутий у часі процес, що містить у собі систему психологічних аспектів, загальних для усього процесу та характерних для кожного з етапів. А вимушена міграція пов'язана з постійною або тимчасовою зміною місця проживання з незалежних причин та, як правило, всупереч бажанню людини. Тому важливим аспектом цієї проблеми є вивчення внутрішньоособистісних чинників соціально-психологічної адаптації українців у нових соціокультурних умовах.

Проблемою психологічних засад адаптації мігрантів займається низка вітчизняних та зарубіжних дослідників, таких як: О.Є. Блінова, І.М. Леонова, М.М. Слюсаревський, Н.А. Шульга, Я.І. Юрків, J.W. Berry, E.H. Cohen, M.P. Todaro, та інші. Особливостями процесу психологічної та соціокультурної адаптації біженців і вимушених переселенців на нових територіях присвячено роботи Г.Ф. Габдрахманова, В.В. Гриценко, В.К. Каліненко, Г.У. Солдатової, Л.А. Шайгерової. Тож проблема вимушеної міграції українців є важливою нагальною проблемою у психологічних дослідженнях.

Мета роботи. / Aim. Метою даного дослідження було виявлення внутрішніх чинників соціально-психологічної адаптації українців до вимушеної міграції у США,

Матеріали та методи./Materials and methods. Згідно із гіпотезою проведеного емпіричного дослідження, основними внутрішньоособистісними чинниками соціально-психологічної адаптації до вимушеної міграції є асертивність, життєстійкість та психологічне благополуччя. Тому методами емпіричного дослідження нами були обрані методики: «Соціально-психологічна адаптація» (Роджерс-Даймонд), тест «Асертивність» (Капоні-Новак), опитувальник діагностики життєстійкості (С. Маді, в адаптації Д. Леонтьєва,), шкала психологічного благополуччя (К. Ріф). Методами обробки результатів діагностики був кількісний та якісний аналіз даних (статистичний та кореляційний аналіз).

Результати та обговорення./Results and discussion. У нашому дослідженні взяли участь дорослі українці віком від 24 до 64 років, переважна більшість перебуває у США від 1 місяця до року, деяка частина респондентів – від 2 років до 10. Деяка частина вибірки (61,9%) планує залишитися у США, деяка (33,3%) – є тимчасовим або вимушеним мігрантом.

Дослідження змісту та особливостей соціально-психологічної адаптації українців до вимушеної міграції за методикою Роджерса-Даймонда показало, що 21,6% українців, що мігрували у США виявляють високий рівень адаптованості, низький рівень – 34,5%. Тобто переважна більшість наших мігрантів (43,9%) мають середній рівень адаптованості у нових соціокультурних умовах. При цьому дослідження психологічного благополуччя українських мігрантів у США, виявило, що більшість респондентів виявляють середній рівень психологічного благополуччя – 54,2%. Високий рівень психологічного благополуччя виявлено у 18,7% українців, а низький – у 27,1%.

Подальшою задачею дослідження було виявлення взаємозв'язків між показником соціально-психологічної адаптації та асертивністю, компонентами психологічного благополуччя та життєстійкості.

Виявлено, що шкала адаптації на позитивному рівні корелює із асертивністю ($r=0,536$, рівень значимості $p \leq 0,01$) та трьома компонентами життєстійкості: залученістю ($r=0,459$, рівень значимості $p \leq 0,05$), контролем ($r=0,532$, рівень значимості $p \leq 0,01$) та прийняттям ризику ($r=0,403$, рівень значимості $p \leq 0,01$).

Результати дослідження взаємозв'язків складових соціально-психологічної адаптації та психологічного благополуччя наведені у таблиці нижче.

Таблиця 1

Взаємозв'язок показників психологічного благополуччя та соціально-психологічної адаптації

Показники	А	СП	ПІ	ЕК	Ін	Дом	Еск
Позитивні відносини	,486*	,516*	,636*	,573*	,062	-,166	,453*
Автономія	,651*	,132	,092	,114	,473*	,104	,127
Управління середовищем	,472**	,183	,129	,591*	,593*	,428**	,216
Особистісне зростання	,403**	,102	,099	,198	,038	,092	-,441**
Цілі	,601*	,117	,123	,224	,370*	,199	,110
Самоприйняття	,439*	,992*	,414*	,492*	,128	,125	,126
Рівень психологічного благополуччя	,898*	,696*	,483*	,804*	,175	,107	,502**

Кореляційний аналіз, як можна побачити з табл. 1, виявив значимі додатні та від'ємні зв'язки між показниками психологічного благополуччя та соціально-психологічної адаптації. Зокрема, адаптація корелює з усіма шкалами психологічного благополуччя: шкалою позитивних відносин ($r=0,486$, рівень значимості $p \leq 0,05$), автономії ($r=0,651$, рівень значимості $p \leq 0,05$), управління середовищем ($r=0,472$, рівень значимості $p \leq 0,01$),

шкалою особистісного зростання ($r=0,403$, рівень значимості $p\leq 0,01$), життєвих цілей ($r=0,601$, рівень значимості $p\leq 0,05$), самоприйняття ($r=0,439$, рівень значимості $p\leq 0,05$). Також шкала адаптації корелює на додатному рівні із загальним показником психологічного благополуччя ($r=0,898$, рівень значимості $p\leq 0,05$).

Висновки./Conclusions. Емпіричне дослідження чинників соціально-психологічної адаптації українців до вимушеної міграції таким чином виявило, що розвиненість асертивності, життєстійкості та психологічного благополуччя особистості значно впливають на процес соціально-психологічної адаптації взагалі та до вимушеної міграції зокрема. Ці внутрішні чинники забезпечують динаміку та зміст усього процесу адаптації та акультурації вимушених мігрантів. Наступними завданнями наших наукових розвідок буде виявлення інших внутрішньоособистісних чинників та вивчення психологічних методів оптимізації соціально-психологічної адаптації вимушених мігрантів.